

Læreplan i vg3 skomakerfaget

Fastsatt som forskrift av Utdanningsdirektoratet 15.juni 2021 etter delegasjon i brev av 13. september 2013 fra Kunnskapsdepartementet med hjemmel i lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) § 3-4 første ledd.

Gjelder fra 01.08.2022

Om faget

Fagets relevans og sentrale verdier

Vg3 skomakerfaget handler om å lage, reparere og vedlikeholde sko, skinn og lærvarer. Gjennom praktisk arbeid i tradisjonelle og nye søm- og formingsteknikker, produsere og reparere sko utvikler lærlingene kunnskap om form, oppbygging og tilpassing av fottøy. Faget skal utvikle yrkesutøvere som kan dekke behovet for nytilvirking og reparasjon av sko til et bredt spekter av kunder.

Alle fag skal bidra til å realisere verdigrunnet for opplæringen. Vg3 skomakerfaget skal ruste lærlingene til nyskaping i framstilling og reparasjon av fottøy med utgangspunkt i bærekraft, kvalitet, kultur og historie. Lærlingene skal oppleve mestring og finne sin egen faglige identitet gjennom å utvikle håndlag og reflektere over håndverksutførelsen i arbeid med skomakerprodukter. Faget viderefører tradisjonell håndverkskunnskap og tar vare på ressurser for fremtiden. Videre bidrar faget til å skape respekt og forståelse for kultur- og naturarv, og på dette grunnlaget kan nye løsninger utvikles. Faget skal også bidra til å gi lærlingene kunnskap om arbeidsgivers og arbeidstakers plikter og rettigheter og om betydningen av trepartssamarbeidet, der arbeidsgiveren, arbeidstakeren og myndighetene jobber sammen for å utvikle faget og et bedre arbeidsliv.

Kjerneelementer

Skohåndverk og reparasjoner

Kjerneelementet skohåndverk og reparasjoner handler om tradisjonelt håndverk med sko, støvler, skinn og lærvarer og om reparasjon, vedlikehold og pleie av disse. Det innebærer å arbeide praktisk i alle fasene med tilvirking og reparasjon av sko med håndverktøy eller ved hjelp av maskiner. Videre handler det om å vurdere kundens føtter og gi veiledning i bruk av fottøy, ta hensyn til enkelte fotlidelser og velge tilpassinger av fottøy.

Form, formgivning og funksjon

Kjerneelementet form, formgivning og funksjon handler om å prøve ut fottøyets utseende, funksjonalitet og betydning. Videre handler det om å forstå sammenhengen mellom det estetiske, de faglige mulighetene og det endelige sluttproduktet. Det innebærer å eksperimentere med ulike tradisjoner, materialer og verktøy for å finne ulike uttrykksformer i designprosessen.

Materialer, maskin og verktøykunnskap

Kjerneelementet materialer, maskin og verktøykunnskap handler om materialkvalitet og bruk av verktøy til et definert bruksområde. Det innebærer å bruke skinn, lær, tekstiler, gummi, plast og klebestoffer. Videre handler det om å forstå sammenhengen mellom de ulike egenskapene og kvalitetene materialene har, hva materialene egner seg til, og hvordan de bør brukes. Kjerneelementet handler også om å velge, bruke og vedlikeholde maskiner og verktøy.

Bedriftsforståelse

Kjerneelementet arbeidsliv og bransjeeerfaring handler om hvordan de valgene man tar, påvirker bedriftens økonomi, og å kunne vurdere lønnsomheten og etisk forsvarlige valg av framgangsmåte i arbeidsprosesser. Det handler også om å bruke aktuell teknologi og visuelle virkemidler i formidling og presentasjon av tjenester og produkter på ulike arenaer for å markedsføre egne og bedriftens produkter. Videre handler det om trygge arbeidsrutiner og bruk av verneutstyr som en integrert del av alt skomakerarbeid. Det betyr å følge gjeldende krav til helse, miljø og sikkerhet i fagutøvelsen.

Tverrfaglige temaer

Folkehelse og livsmestring

I vg3 skomakerfaget handler det tverrfaglige temaet folkehelse og livsmestring om å utvikle håndlag, gode arbeidsrutiner og evne til problemløsning og om å utvikle identitet og ta ansvarlige valg i eget liv og i skapende arbeid. Det handler også om hvordan man kan gi uttrykk for egne opplevelser, tanker og meninger i samarbeid med andre og i arbeidet med oppgaver innenfor skomakerfaget.

Bærekraftig utvikling

I vg3 skomakerfaget handler det tverrfaglige temaet bærekraftig utvikling om å reflektere kritisk rundt valg av materialer, produksjonsmetoder, verktøy og maskiner i en etisk og bærekraftig produksjon og hvordan dette kan påvirke utslipp og miljøavtrykk. Det innebærer å legge vekt på produksjon av holdbare produkter der vedlikehold og reparasjon er mulig, og å videreutvikle og skape nye skomakerprodukter med god og varig kvalitet. Bærekraftig utvikling handler også om at faget er en del av arbeidet med å sikre verdens natur- og kulturarv.

Grunnleggende ferdigheter

Muntlige ferdigheter

Muntlige ferdigheter i vg3 skomakerfaget innebærer å lytte til og gi respons i spontan og forberedt samtale. Det innebærer også å bruke fagspråk i kommunikasjon med kunder, leverandører, kolleger og andre samarbeidspartnere og å tilpasse kommunikasjonen til mottaker og formål. Lærlingene utvikler muntlige ferdigheter når de drøfter, reflekterer og presenterer produkter og metoder alene og i fellesskap.

Å kunne skrive

Å kunne skrive i vg3 skomakerfaget innebærer å bruke fagspråk til å utforme tekster tilpasset mottaker og formål. Det innebærer også å lage arbeidsbeskrivelser og å presentere og dokumentere arbeidsprosesser gjennom tekst og visualiseringer til kunder, kolleger, leverandører og andre samarbeidspartnere. Videre innebærer det å utforske og reflektere over faglige emner og problemstillinger, bygge opp argumentasjon og revidere egne tekster.

Å kunne lese

Å kunne lese i vg3 skomakerfaget innebærer å finne og vurdere informasjon i faglitteratur, ulike tekster, material- og arbeidsbeskrivelser, tegninger, bilder og illustrasjoner. Det innebærer også å sammenligne, tolke informasjon og trekke faglige slutninger ut fra kjent og ukjent fagstoff. Videre innebærer det å bruke kilder på en kritisk måte som lar seg etterprøve.

Å kunne regne

Å kunne regne i vg3 skomakerfaget innebærer å hente ut, beskrive og tolke informasjon fra et tallmateriale. Det innebærer å bruke og bearbeide informasjonen for å forstå og vise sammenhenger og å sammenligne og presentere resultater på ulike måter. Det innebærer også å konstruere modeller og kontrollere produktets kvalitet. Videre innebærer det å gjøre økonomiske beregninger i forbindelse med pristilbud.

Digitale ferdigheter

Digitale ferdigheter i vg3 skomakerfaget innebærer å bruke digitale ressurser til å innhente informasjon og å kommunisere og presentere eget arbeid. Digitale ferdigheter innebærer videre å vurdere, bearbeide og sammenstille informasjon, være kildekritisk og vise til kilder. Det innebærer også å utvikle etisk bevissthet og vise digital dømmekraft ved å følge regler og normer.

Kompetansemål og vurdering

Kompetansemål og vurdering vg3 skomakerfaget

Kompetansemål

Mål for opplæringen er at lærlingen skal kunne

- planlegge, gjennomføre, dokumentere og vurdere eget arbeid i tilvirking av nye sko, reparasjon og tilpassing av fottøy
- utvikle arbeidstegninger og arbeidsbeskrivelser og konstruere maler til ulike produkter
- vurdere og gjøre rede for hvordan valg av form, farge, funksjon og materialer påvirker sluttproduktet, og anvende kunnskapen om dette i eget arbeid med design og produktutvikling
- gjøre rede for sammenhenger mellom fottøy, fotens anatomi og enkelte fotlidelser og anvende kunnskapen i eget arbeid
- bygge opp fottøy og vurdere og utføre tilpasninger etter kundens mål, ønsker og behov, og med relevant håndverktøy og maskiner
- vurdere, justere og tilpasse standardlester etter mål
- lage lestkopier og utvikle mønster til overlæret, tilskjæring, og nåtling av overlærdsdelene
- utføre reparasjon av hæler, såler og overlær på fottøy med relevant håndverktøy og maskiner og gjøre rede for hvordan ulike valg påvirker holdbarhet, kvalitet og gjenbruk
- utføre pinning og bunning av fottøy med relevant håndverktøy og maskiner
- vurdere og velge pleie og vedlikehold av skinn og lærprodukter
- beregne tid og pris på egne produkter og tjenester og vurdere sammenhengen mellom materialvalg, produktivitet og lønnsomhet
- bruke fagspråk i kommunikasjon med kolleger, kunder og leverandører og for å markedsføre egne og bedriftens produkter
- anvende aktuell teknologi og digitale plattformer til kommunikasjon og markedsføring og gjøre rede for god digital dømmekraft
- gjøre rede for hovedtrekk i skomakerfagets historie og bruke denne kunnskapen i eget arbeid
- anvende og vedlikeholde maskiner, verktøy og utstyr på verkstedet og følge gjeldende regelverk for helse, miljø og sikkerhet i alt arbeid på verkstedet
- finne og vurdere informasjon for å analysere faglige spørsmål og problemstillinger og bruke kildene på en måte som lar seg etterprøve
- bruke og gjøre rede for hensiktsmessige arbeidsrutiner og ergonomiske arbeidsstillinger

- arbeide etter regelverk og avtaler som regulerer arbeidsforholdet i faget, og gjøre rede for arbeidsgiverens og arbeidstakerens plikter og rettigheter

Underveisvurdering

Underveisvurderingen skal bidra til å fremme læring og til å utvikle kompetanse. Lærlingene viser og utvikler kompetanse i vg3 skomakerfaget når de bruker kunnskaper, ferdigheter og kritisk tenkning til å løse arbeidsoppgaver i faget.

Instruktøren skal legge til rette for lærlingmedvirkning og stimulere til lærelyst gjennom varierte arbeidsoppgaver. Instruktøren og lærlingene skal være i dialog om lærlingenes utvikling i vg3 skomakerfaget. Lærlingene skal få mulighet til å uttrykke hva de opplever at de mestrer, og reflektere over egen faglig utvikling. Instruktøren skal gi veiledning om videre læring og tilpasse opplæringen slik at lærlingene kan bruke veiledningen for å utvikle kompetansen sin i faget.

Vurderingsordning

Sluttvurdering

Før svenneprøven må alle som ikke har fulgt normalt opplæringsløp, ha bestått en skriftlig eksamen laget ut fra læreplanen i faget. Eksamen utarbeides sentralt og sensureres lokalt. Eksamen skal ikke ha forberedelsesdel.

Opplæringen i vg3 skomakerfaget skal avsluttes med en svenneprøve. Alle skal opp til svenneprøven, som skal gjennomføres innenfor en tidsramme på tre til seks virkedager.